

בני מאמינים

עלון לחזקת עגית אמו בקרב בני הנעורים

יוצא לאור על ידי ארגון בני אמונים תד. 102 בני ברק

אדר
תשע"ז

הלכות אמן בסדר האותיות

בעלונים הקוראים הבאנו את ההלכות הקשורות במשגים המיתחילים באותיות א-ל:

ארנה, **ב**טלה, **ג**דועה, **ד**רך אב, **ה**גיה, **ו**אחבת, **ז**כוי הרבים, **ח**לק מהברכה, **ט**ח, **י**תומה, **כ**הנים, **ל**א-שמע:

בעלון זה נוסף שתי הלכות באותיות מ' ונ':

מחלקת - בברכה שנחלקו הפוסקים אם לברכה, כגון ברפת תפלין של ראש, אי הנוהג פדעת הפוסקים שלא לברכה צריך לענות אמן אחר ברכתו של הנוהג לברכה ברכה זאת (בה"ל רטו ד"ה ואסור; 'הלכות שלמה' - תפלה פ"ד הע' כז). ויש הסוברים שלא יענה אמן בפיו אלא יכונן בלבו לעגית אמן (כה"ח כה"מ). אכן, יש שכתבו שראוי לברך ברכה זו בלחש כדי שלא יתחילו השומעים בעגית אמן אחריה (קש"ע ד).

נקיית וכו' - בכל מקום שאסור לומר דברים שבקדושה, כגון בבית המדרש, אין לענות אמן (רמ"א או"ח פד א). מחוץ למקומות אלו מותר לענות אמן אף אם ידיו טעונות נטילה מחמת רוח רעה השורה עליהן, כגון בקימה מהשנה או אחר נטילת צפרנים (שו"ת מהרש"ם ח"ד קמח). ויש אומרים שגם פשטענות נטילה מחמת נקיות, כגון שנגע מקומות המכסים וכיוצא בזה, מותר (אשל אברהם בושטאטש) פד).

בשער השחר

"יחזקאל, למה אתה מחפץ?", פנה שמואל לחרו שעמד בבקר ליד בית הכנסת, כשעיניו בולשות אחר העוברים ושבים.

"שמואל!?", התפלא יחזקאל, "מי לא יודע? בשבת בבקר כל הילדים פה מחפצים למחלק!"

"למחלק?..." מה כבר הוא מחלק?"

יחזקאל הביט בשמואל בעינים משתאות, אך שמואל לא המתין לתשובה. הוא רק משך בכתפיו והלך לו. כן, הוא יודע טוב מאד מי הוא המחלק! ושכל הילדים מחפצים לו, אבל איך אפשר להמתין זמן כה רב בשביל שתי ספריות? את זאת לא היה מסוגל להבין.

מדהים מה חדש אחד יכול לחולל. רק לפני חדש גם הוא היה ילד רגיל בחבורת הילדים של בית הכנסת, וקעת שנעשה 'בר מצוה' הוא מרגיש שהתחיל לקבל שכל של 'גדול'. מתוך מחשבה זו נכנס שמואל אל היכל התפלה. בכניסתו הבחין ב' לייבל' הָזָקוּ, שעמד בפנה, סדור קטן בידו, והוא ממתינ...

"ברכות השחר?", פנה רבי לייבל אל שמואל ברגע שנכנס, ושמואל, כבקי ורגיל שלף סדור מהארון שבפניה והתחיל לברך בכונה, לאזני רבי לייבל שענה אחריו אמן בהתרגשות, כבכול היתה זו הפעם הראשונה בחייו.

גם רבי לייבל הָזָקוּ ממתינ בכל בקר - לא יכול היה שמואל שלא להשוות, אף לא לספריות, אלא למצוות. אי אפשר היה שלא לקנא בזכיות העצמות של רבי לייבל, שהשפיל לאסוף מצוות כה רבות בקלות שקזו.

"פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים" (ישעיהו כב ו), נזכר שמואל בפסוק המפרסם, וגם בפרוש הנפלא שר' לייבל רגיל תמיד לומר לכלם בשם הזה הקדוש: שערי גו עדו נפתחים בפני מי ששומר, כלומר: ממתינ ומצפה כדי לענות אמן אחר עוד ועוד ברכות.

יחזקאל, שנכנס באותו רגע לבית הכנסת בפנים מאקזבות למדי, הפתע כשראה את שמואל 'הגדול' ממתינ גם הוא בדרכות; "אה, אז גם אתה מחפץ למחלק? תכל, הוא כנראה לא נמצא בשכונה השבתה...", אמר בקול מאקזב. שמואל, במקום להגיב, הגיש לו סדור, ומיד החלה נעימת הברכות להשמע בחלל בית הכנסת.

לפי: יקרימי

לדברים טובים, כן אומרים, שנה לחכות!

בכל בקר נקריט בפניכם הזדמנות נפלאה להקרא 'שומר אמונים' ולהיות מבני העולם הבא. אין ספר מצוות מתגלגלות לפתחכם וכדי לאוספו אינכם זקוקים למאמץ מיוחד. בסך הכל מעט תשומת לב, ועוד מעט תעוזה.

בבית הכנסת, או בפתח, אל תתבישו, היו ערניים. ראיתם חבר שנכנס ועומד להגיד את ברכות השחר, הציגו לו בעדינות להקשיב לברכותיו ולענות אחריו 'אמן'.

בפתח העלון המרתק שלפניכם, נאחל לכם כי תקראו, תחפצו ותהנו, תתחזקו ותחזקו את חבריכם, ותזכו להיות מאלו שעליהם נאמר (דניאל יב ג): "והמשפלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד".

ספרים להערה
העזרה.

שאלת חכם

שמואל בן העשר שוב זה עתה מחזר לארץ, לשם נסע כדי להשתתף בחתנת אחיו הבכור. בבקר שלמחרת חזרתו לפני שהתחילה התפלה, פנה שמואל לרב ושאלו על הלכה מסוימת. בתגובה קרא הרב לר' שלמה, ראש הכולל שישב בסמוך, ולעוד שמונה מהמתפללים, והורה לשמואל לברך בפניהם את ברכות השחר. התדע מה שאל שמואל, ומדוע הורה לו הרב לעשות כך?

נא צינו מקור מפרט לתשובתכם.

תשובות נתן לשלח לבני אמונים תד. 102 בני ברק.
בין השולחים יגרו פוסקים יקרי ערך.

משיב כהלכה

תשובה לשאלת חכם מהעלון הקודם

השאלה: עובדיה, ילד בן שתים עשרה, בקש להשאיר ער בליל הושענא רבא האחרון. הוא התליש לצד אביו בבית הכנסת ובתחלה הצליח לשמור על ערנות, אלא שאט אט נעצמו שמורות עיניו והוא נרדם. פשהתעורר לאחר פישעתיים כבר היה הצבור בעצמון של ברכות השחר. עובדיה רצה לברך את הברכות פדיון מי שישן בלילה, אך אביו הורה לו כי את אחת הברכות עדיף שלא לברך אלא יצא ידיו חובה מאדס אחר. התדעו לאיזו ברכה התפונ אביו ומדוע?

תשובה: ה'שלח ערוך' (מיו"ה) פסק פדעת הרמב"ם שישלש בברגיו אינו מברך 'מלביש צרמים' (אף הרמ"א חולק), ובימשנה בירור' (ס"ק ה) הביא שאף פדעת הרמב"ם ש'שלח ערוך', אם לבש את מעילו העליון כולל לברך. נמצא שלגבי עובדיה - בן עדות המזרח, שעדן לא הגיע לגיל מצוות ולכן אינו בליש בגדי עליון, עדיף שיצא מאחר בברפת 'מלביש צרמים' כדי שלא לעבר על דעת ה'שלח ערוך'.

שמות הזוכים במגלה שהתקיימה בין שולחי הפתרונות לשאלת חכם
ולכתב תיחד שהתפרסמו בעלון הקודם מתפרסמים בשלוחה 3 תפריט 1.

מה נשמע בקול אמונים'?

'קול אמונים'. המוקד הטלפוני של 'בני אמונים' מתחדש, במיוחד בעבורכם!

ב'קול אמונים' תוכלו בכל עת ובכל שעה -

להקשיב לשעורים מעניינים.

להנות ממגוון ספרים מרתקים.

להשתתף בחידונים נושאי פרסים.

ולהתעדכן במשימות ובמבצעים מיוחדים.

חקה! מספרים בתברותא!
ספור מרתק בהמשכים מפרי עטם של מאמיני חסו.
פרטים בשלוחה 4

הזדמנות אחרונה

להשתתף במבצע 'ילדי בני אמונים' שרים.
מהירו להצטרף להצלחה.
ואולי תזכו להשתתף בהקלטת שירי אמן
באלפני 'בני אמונים'. פרטים נוספים בשלוחה 6.

מבחן אמריקאי נושא פרסים

על תכנון של עלון זה ממתינ לכם בשלוחה 7.

'קול אמונים' -
אמן עונים, מאזינים ונהנים!

קול אמונים
03-913-9191

שלום וברכה!

קוראים לי צביקי, אני בן אחת עשרה, לומד ב'תלמוד תורה' ידוע בירושלים וישתי קבוע במבצע 'בני אמונים'. בשונה מרב חברי, מנהג אמירת ברכות השחר בחברתא לא התחיל אצלי מ'בני אמונים', ומזה שנים רבות שמשפחתנו מקפידה על מנהג נפלא זה.

סבי, שיהיה לאורך ימים טובים, קבל על עצמו כבר בימי חברותו לפני עשרות שנים לומר את ברכות השחר בחברתא, בעקבות אחד מראשי הישיבה שבה למד. הוא המשיך בהנהגה זו בביתו והנחיל אותה הלאה לדורות הבאים. אך עם זאת, אין כל ספק כי את עקר העידוד להמשיך הלאה במנהג המידה, שואבים אנו מהעלונים הנפלאים ומחבריהם המיוחדים של 'בני אמונים'. מלבד זאת, עצם העבודה שאנו 'לא לבד' במצוה זו היא גורם מחזק מאוד בעברנו.

הספור שלי מתחיל בשנה שעברה, בהיותי בכתה ה'. באותה שנה חללתי סבתי היקרה עליה השלום ונפטרה תוך זמן קצר. סבא נותר לבדו, כאוב וצוב. עד מהרה התעשתנו כלנו והתגייסנו לעזרה. לא נזקקנו להתאמץ במיוחד, כי אנו גרים בסמוך לאזור מגוריו של סבא, והחלטנו שיהיה מה שיהיה, לא נעבר יום שבו לא יבקר משהו מהמזכרים בביתו ויזעיק את זמנו.

אני אישית לקחתי את הענין ברצינות רבה, וכיון שביטולו של סבא שוכן באמצע הדרך שבין בית הורי לתלמוד תורה, נהגתי להקנס לביתו כמעט בכל יום אחר הצהריים בדרכי חזרה מה'תלמוד תורה'.

באחד מאותם בקורים פנה אלי סבא ואמר לי: "צביקי, שומתי לב שאתה מקפיד לבקר אותי כמעט בכל יום. מה דעתך להחליף את השעה? אולי במקום אחר הצהריים תעבר דרכי בבקר, בדרך לחיד?"

"אבל סבא, נסיתי להבין, 'אם זה לא מקדם מדי בשבילך?', וגם... מה יהיה עם 'בני אמונים'?", הספתי ותהיתי, 'הרי אם אאחר לתלמוד תורה' אפסיד את החברתא הקבועה שלי לברכות השחר..."

"בני אמונים? מה הפעולה?" הפעם היה זה תורו של סבא לתהות ולא, אל תטעו לחשב. סבא מפיר היטב את הארגון שלכם, מאז שהחל לאחרונה לסעד על שלחנו בקביעות את סעודות השבת, הוא נהנה תמיד לעין בעלון הנפלא שלכם: 'וכל מאמינים', ומפעם לפעם אף מקריא בקולו הנעים ובסגנונו המיוחד קטעים שמצאו חן בעיניו.

"אזכרה, זה בדיק הענין", הוסיף סבא בחיוב שובב קטרה שלא ירדתי לעמק פגותו, "בדיק באותה שעה שאתה צועד לתלמוד תורה, רגיל אני לצאת מביתי לתפלת שחרית בבית הכנסת. חשבת שאם תבא לביתי תחש דקות קדם לכן נוכל לקבוע 'חברתא' לאמירת הברכות בצוותא."

להצעה מפתיעה שפזז לא יכלתי לסרב. הסכמתי מיד בשמחה ובחפץ לב, ומאותו יום השפמתי לקום ולצאת מהבית כמה דקות לפני השעה הקבועה שאליה התרגלתי. ליד ביתו כבר הייתי לי סבא הקר, מוכן ומזומן לומר את הברכות. באותם רגעים שעניתי אמן אחר ברכותיו והוא ענה אחרי, יכלתי להבחין בקלות כי הוא קורן מאשר. משהייתי ממשו' לתלמוד תורה, עם שומחה בלב, ולפעמים גם עם ממתק קטן שהעניק לי סבא...

המשכתי לשמור על קביעות זו גם לאחר שהסתתרה השנה, וגם בימי 'בני אמונים'. לקראת תחלת שנת הלימודים שבה עמדתי לעלות לכתה ה'.

ו' בקשתי מסבי, כי פיון שברצוני 'לתפס' מקום טוב בתחלת השנה, אשמח אם יסכים להקדים את החברתא ביום הראשון ללימודים במחצית השנה. ספרתי לו כי 'הרבה בניומין' - הרבי האהוב ביותר ב'תלמוד תורה' אמור ללמד אותנו בשנה הבאה, ולכן חשוב לי מאוד לתפס מקום טוב בכתה, באחת השורות הקדמיות.

סבא הסכים. סכמנו שביום הראשון ללימודים נקבע את החברתא מקדם מהרגיל, בשעה שבע בבקר. פחמש דקות לפני השעה המיועדת כבר נקשתי על דלת ביתו של סבא, אלא שמשום מה הפעם ארוך לסבא זמן רב מהרגיל עד שפתח את הדלת. כבר במבט הראשון יכלתי לראות כי הוא נראה חלוש ועייף מתמיד.

למראה פני התמהות הסביר לי סבא כי אינו חש בטוב, וכמעט לא ישן במשך...

הלילה. המתנתי לו עד שיתארגן, אולם הדבר נמשך זמן רב מהצפוי. נאלצתי להמתין, קשקל העת לפי ומחי נמצאים בבגן ה'תלמוד תורה'. חשבתני על חברי שבנודאי ממלאים את הפתה ברגעים אלו, כפאשר כל אחד מהם תופס את מקומו הנחשק.

לרגע חשבתני לבקש מסבא ולומר על החברתא, אך מיד גרשתי את המחשבה ממח. השתדלתי לסייע לסבא החלוש ככל שילכלתי, וכשסיום נעמדנו לברך ברכות השחר בחברתא, פהרגלנו בחדשים האחרונים.

נפרדנו בבקביות השעה שמונה, קשפסא מעתיד עלי ברכות לרב, מתנצל על העכוב ואף מנסה להרגיעני בברכה כי אצליח למצא מקום טוב למרות השעה המאוחרת. עניתי 'אמן' בחיוב, אך בתוך לבי לא הייתי רגוע כלל.

את כל שארית הדרך עשיתי בריצה קשדמעות ממלאות את עיני. עם השמע הצלצל נכנסתי לפתה והבחנתי כצפוי כי כל המקומות הטובים תפוסים, ולי נותר רק מקום בודד ליד השלחן הקטן שבקצה הפתה.

רגע קל אחרי שנכנסתי לפתה, כל עוד נשיתי בי, נכנס גם הרב'ה בצעדים מהירים. מיד עם כניסתו נעצר והעיף מבט ארוך על הפתה הגדושה בתלמידיו החולשים, אלא שמשום מה התעכב מבטו דווקא על השלחן האחרון שבקצה, הלוא הוא השלחן שלי. שם הצטנפתי בין הארון לקיר, קשטא בקשי אני מצליח למתח את צווארי קדי להבטי ברג'ה.

הרב'ה הורה לכלם לעמוד. כלם נעמדו מיד ביראת כבוד, וגם אני נעמדתי במקומי הטרי. כלם הפתעו פאשר הרב'ה צעד לעבר, הרים את השלחן הקטן בידיו והניח אותו ברוח הפני שבין שתי השורות שלפניו. בדייק מול מקומו; 'המקום שבו ישבת, אינו ראוי שבביל לשבת בו', פסק והורה לי להעביר גם את הפסא ולשבת במקומי החדש.

הספקתי לשמע משהו שרשון מאחורי: "תראו את צביקי: הגיע אחרון, וקבל את המקום הטוב ביותר...", אך לא היה לי אפשרות. הייתי מרגש בלי וכמעט פרוצתי בכדי של הקלה ושיחור.

הרב'ה התחיל מיד בשעורו שנמשך עד לשעת ההפסקה. אז התאספו כלם סביבי ובקשו להבין, איזו פרוטקציה יש לי אצל הרב'ה החדש... הרי לא מסתבר שסבתם קה ארשה לעצמי לאחר בבקר גורלי שפזזה...

"לא, אין לי שום פרוטקציה", עניתי להם, "הכל בזכות ברכות השחר שלי ושל סבא!"

"ברכות השחר? מה הקשר?", התפללאו כלם.

ספרתי להם את כל הספור: כיצד נאלצתי להמתין בבקר לסבי שלא חש בטוב, כמה התאכזבתי כשהגעתי אחרון לפתה ונאלצתי להסתפק במקום הצדדי ביותר, וכיצד ארע לי ה'נס' בבחינת: "מקומי מעפר דל... להושיבי עם נדיבים".

כשתחזרתי מהלימודים החלטתי להפנס לבקור נוסף בביתו של סבא. סבא היה נראה יותר מאשר, ונהרה נשפכה על פניו כשבשרתי לו ששומחה כי לא רק שלא הפסדתי מהעכוב בבקר, אדרבה, הרווחתי ממנו!

"אמר לה את האמת", התלהב סבא, "לא דאגתי כלל. דע לה צביקי כי במשך עשרות השנים שבהן אני מקפיד על אמירת ברכות השחר בחברתא, יצא לי לא פעם להתעכב בגלל מעבר למתכנן, אף מעולם לא הפסדתי מקו!"

"גם לגביה הייתי רגוע. לא היה לי כל ספק שגם לה לא יגרם כל הפסד, ונהה לבסוף גם הרווחתי..."

לפניכם כתב חידה על אחת מברכות השחר. חובה לפתור את כל חלקי החידה.

בראשונים הנור אשר יצר, מרס"ח או פסחים נוצר. אם יודע ספר - ללא רבב, אך הכל לא יחברו שנים יחדו לבד בזו שפחותה זכירת אלקיו.

פתרונות נמל לשלם ל"בני אמונים" ת.ד. 102 בני ברק בין הפותרים נכונה יגורלו 2 מצלמות דיגיטליות.

פותרון לכתב חידה מהעלון הקודם

הפתרון: כתב החידה: לפותר הראשון זה קרה, קטמתי בו, אך לא בהנהרה. ואם אף אצלך ארע הפאדע, תחבי בברכה על יד התורה.

פתח חידה

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה'חפץ חיים', נולד בשנת תקצ"ט בעירה ז'טל בפולין. בילדותו למד בולגא, ולאחר שנאמץ עבר להתגורר בראדין עד אחרית ימיו. בהיותו כבן שלוששים החל לחבר את חבורו הנודע 'חפץ חיים' על הלכות לשון הרע וחקיליות, ושנים מספר לאחר מכן חבר את ספרו 'שמירת הלשון'.

בשנת תרל"ה החל לעסוק בפמלאכה הפכירה של חבור ה'משנה ברורה' על 'שלחן ערוך' אורח חיים, מפעל שבו עסק כשלושים שנה. במהלך חייו חבר ספרים רבים נוספים בהלכה ובמסור, זאת מלבד פעילותו הפכירה למען כלל ישראל ולמען קיים עולם התורה והישיבות.

בספריו הגדולים הביא מן ה'חפץ חיים' כמה וכמה חזאקים במעלות עניית אמן ובהלכותיה, להלן יובאו מקצתם:

- בחבורו 'משנה ברורה' (או"ח כסו ו) הגדיר את מעלתה של עניית אמן: "עניית אמן גם בן ממלך הברכה... על ידי שעונים אמן עליה - הברכה חשובה יותר".
- בספרו 'נדחי ישראל' (פ"ה) הוסיף ובאר את התועלת העצומה בתפלה בצבור שבה זוכים בעניית אמנים רבים: "אם יתפלל בצבור יתברך לו עוד כמה עשיריות מויות בכל יום מאמנים שעונה על כל ברכה וברכה ששומע, והם: ט"ז של ברכות השחר, ועוד ד' אמנים עד שמונה עשרה, וט"ו אמנים של חזרת הש"ץ... שועלה קרוב לששים